

Naisjärjestöjen Keskusliiton hallitusohjelmataavoitteet 2011–2015

*Naisjärjestöjen Keskusliitto –
Kvinnorganisationernas Centralförbund ry
edellyttää tulevalta hallitukselta ja sen
hallitusohjelmalta konkreettisia toimenpiteitä, joilla
edistetään naisten ja miesten tasa-arvoa
yhteiskunnan eri osa-alueilla.*

*Hallituksen tulee tehdä laaja-alainen Pekingin
toimintaohjelman osa-alueisiin perustuva tasa-arvo-
ohjelma ja varmistaa sen toteuttamiseen ja
seurantaan riittävät voimavarat.*

JULKINEN HALLINTO

**Lakihankkeiden sukupuolivaikutukset on
selvitettävä, ja tasa-arvonäkökohdat on otettava
huomioon lain valmistelussa sekä valtion ja kuntien
budjetteja laadittaessa.**

Tulevaan hallitusohjelmaan on tarpeen ottaa aiempaa
konkreettisempia ja sitovampia määräyksiä siitä, että
hallitus toimeenpanee sukupuolten välisen tasa-arvon
valtavirtaistamisen koko valtionhallinnossa.

Sukupuolivaikutusten arviointimenetelmiä kehitetään ja
arviointi otetaan osaksi lainsäädännön ja valtion
talousarvion valmistelua. Koska aiempia ohjelmia ei ole
täältä osin noudatettu, myös aihepiirin koulutusta
hallinnossa on lisättävä. Tämä edellyttää riittävien
resurssien varaamista tasa-arvoviranomaisten käyttöön.

**Julkisissa hankinnoissa on otettava tasa-
arvosäännösten noudattaminen kriteeriksi.**

Tehtäessä julkisia hankintoja on kiinnitettävä huomiota
siihen, että hankinnat tehdään yrityksiltä, jotka noudattavat
niin työ-, sosiaali-, vero- ja ympäristölakeja kuin tasa-
arvolakiakin. Hallituksen on yhdessä Suomen Kuntaliiton
kanssa valmisteltava julkisia hankintoja koskevat ohjeet,
joissa määritellään, miten mm. tasa-arvolain
noudattaminen voidaan ottaa huomioon tarjouskilpailuja
järjestettäessä ja julkisista hankinnoista päätettäessä.

**Valtionavustuksia jaettaessa on otettava käyttöön
tasa-arvokriteeristö.**

Kun kansalaisjärjestöille myönnetään valtionavustuksia, on
otettava huomioon sukupuolten tasa-arvoinen edustus
järjestön päätöksenteossa sekä tasa-arvon toteutuminen
toiminnan sisällössä.

**Tasa-arvoviranomaisten asemaa on vahvistettava, ja
poikkihallinnollinen koordinaatio on varmistettava.**

*Tasa-arvovaltuutetulle on annettava riittävät resurssit tasa-
arvolain käytännön ohjaukseen ja valvontaan.*

Tasa-arvolain vuoden 2005 uudistuksen myötä tasa-
arvoviranomaisten tehtävät ovat lisääntyneet merkittävästi.
Kun tasa-arvosuunnitelmia koskeva lainsäädäntö kehittyi
lakiuudistuksessa, lain täytäntöönpano uhkaa jäädä
puolitiehen viranomaisten nykyisten riittämättömien
resurssien vuoksi.

Tasa-arvoyksikön asemaa on vahvistettava.

Tasa-arvoyksikkö on nostettava nykyistä korkeampaan
hierarkkiseen asemaan, jotta se voi paremmin toteuttaa
sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista valtionhallinnossa.

SUKUPUOLINÄKÖKULMA ON TUOTAVA TERVEYDENHUOLTOON JA VANHUSTENHOITOO

**Julkisissa palveluissa tulee varmistaa
erityispalvelujen tarjonta, ml. ennaltaehkäisevät
toimet.**

Sekä naiset että miehet hyötyvät sukupuolen
huomioimisesta palveluissa. On varmistettava, että
ennaltaehkäisevät seulonnat naisilla jatkuvat ja että niistä
tiedotetaan riittävästi.

**Naisille tulee taata heidän tarpeisiinsa sopivat ja
riittävät päihdepalvelut.**

Naisille ei ole riittäviä heidän tarpeensa huomioon ottavia
päihdepalveluja. Erityisesti päihderiippuvuusriskiryhmiin
kuuluville naisille on resursoitava matalan kynnyksen
palveluja, joihin pienetkin järjestöt pystyvät räätälöimään
kokonaisvaltaisia ohjelmia. Toiminnan pitkäaikaisesta
rahoituksesta on huolehdittava.

Rokotteiden Kela-korvattavuudesta on päätettävä.

Rokotteet ovat tärkeä ennaltaehkäisevä keino torjua
sairauksia. Sairausvakuutuslakia on muutettava siten, että
yleiseen rokotusohjelmaan kuulumattomat lääkärin
määräämät rokotteet voivat saada sairausvakuutuslain
mukaisen korvattavuuden. Tämä hallituksen lakiesitys tukisi
ja täydentäisi yleistä rokotusohjelmaa, jota tulee myös
valmistella pitkällä tähtäimellä esim. laatimalla
rokotuspoliittinen ohjelma.

**Vanhustenhuoltoa on arvioitava
sukupuolinäkökulmasta.**

Vanhustenhuoltoa kehitettäessä on otettava huomioon
sekä hoitajien että asiakkaiden sukupuoli. Yhteiskunnan on
kannettava päävastuu vanhustenhuollosta ja taettava
vanhusten ihmisoikeudet ja yksityisyyttä suojelevat

palvelut.

KOULUTUS

Kasvatus- ja koulutusjärjestelmien tulee taata tasa-arvoinen pääsy kaikkiin ammatteihin.

Kasvatus- ja koulutusjärjestelmiä varhaiskasvatuksesta ammatilliseen koulutukseen on kehitettävä siten, että tyttöjen ja poikien kiinnostuksen kohteita tuetaan tasa-arvoisuutta kannustavasti, jolloin tytöillä ja pojilla on yhtäläiset mahdollisuudet päästä kaikkiin ammatteihin ja edetä urallaan.

Suomen työmarkkinat ovat jakautuneet voimakkaasti miesten ja naisten töihin. Tilanteen korjaaminen vaatii valtion panostuksella tehtävää tutkimusta, opetusohjelmien ja oppimateriaalien tarkistamista ja opettajien kouluttamista sukupuolten tasa-arvoisuutta edistäviin työtapoihin. Yhtenä keinona on valmistaa yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa opettajien koulutukseen tasa-arvoa käsittelevä opetuspaketti, joka sisällytetään pakollisena opettajakoulutukseen.

Perusopetuksen tuntijako on toteutettava sukupuolitietoisesti.

Kotitalous on ainoa oppiaine, jossa sukupuolten tasa-arvo on opetussisällöissä. Kotitalouden tuntimäärää on lisättävä, sillä se opettaa tytöille ja pojille arjen hallintaa ja kannustaa tasa-arvoiseen työnjakoon myös perheissä.

Perusopetuksen ja lukio-opetuksen kaikille yhteiseen opinto-ohjaukseen on annettava lisäresursseja.

Riittävän monipuolisella opinto-ohjauksella voidaan vaikuttaa nuorten suuntautumiseen tasaisemmin kaikkiin ammatteihin. Opinto-ohjausta on järjestettävä tasapuolisesti jokaisessa kunnassa paikallisista resursseista riippumatta.

Kouluterveydenhuollon ja oppilashuollon resurssit on varmistettava.

Kouluterveydenhuollon toimivuutta on tuettava mm. syrjäytymisen, kouluväkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi. Tyttöjen ja poikien on saatava lisäksi asianmukaista seksuaaliterveyskasvatusta. Kouluterveydenhuolto on avainasemassa nuorten terveysvalistuksessa, ja se jää valitettavasti liian vähäisten resurssien vuoksi monen koululaisen ulottumattomiin.

Nais-, mies- ja sukupuolentutkimuksen opetus ja resurssit yliopistoissa on turvattava.

Tasa-arvotietokeskus Minnan toiminnasta on tehtävä pysyvää ja siihen suunnattavat resurssit on turvattava.

TYÖ- JA PERHE-ELÄMÄ

Äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaaajärjestelmä on uudistettava ja yksinkertaistettava painottamalla miesten perhevapaoikeuksien käytön tukemista.

Miehet pitävät vain noin 7 % perhevapaista. Vaikka luku kasvaa, edistys on hidasta. Julkisen sektorin on tilastoitava miesten pitämät perhevapaat. Julkisen sektorin työntekijöiden on nimenomaisesti kannustettava miehiä perhevapaoikeuksien käyttämiseen. Jos jonkun julkisen sektorin työntekijän piirissä havaitaan vähäistä miesten perhevapaoikeuksien käyttöä, tilanteen syyt on selvitettävä ja muutosta positiiviseen suuntaan on tuettava.

Miesten perhevapaoikeuksien käyttö johtaisi myös nykyistä tasapainoisempaan jakoon kotitöissä. Perhevapaalta töihin palannut nainen tekee viikossa keskimäärin 30 tuntia kotitöitä, kun hänen puolisonsa tekee kotitöitä vain 15 tuntia viikossa. Työssä käyvillä naisilla on kotitöiden ja hoivatoimien myötä kaksinkertainen työtaakka.

Perhevapaaajärjestelmässä on pyrittävä ns. 6+6+6-malliin, jossa molemmat vanhemmat saavat kuusi kuukautta, ja kolmas kuuden kuukauden jakso voidaan jakaa halutulla tavalla. Järjestelmän tulee olla joustava eikä vanhempainvapaan pidä olla pakollinen.

Perhevapaiden kustannukset on jaettava oikeudenmukaisesti.

Nykyisellään naiset pitävät yli 90 % perhevapaista, joten vapaiden kustannukset ja haitat koituvat naisten työntekijöille, mikä heikentää naisten asemaa työmarkkinoilla. Tämä näkyy esimerkiksi nuorten naisten pätkätyökierteessä.

Yhteiskunnan vastuuta perhevapaiden kustannuksista (ml. välilliset kustannukset) on lisättävä. Rahoitusvastuu vanhemmuuden kustannuksista on jaettava tasaisesti kaikkien kesken suuntaamalla rahoitukseen verovaroja. Työntekijöille aiheutuvat kustannukset on jaettava tasan naisten ja miesten työntekijöiden kesken.

Naisten asemaa eritilanteissa on parannettava erityisesti kotiäitien osalta.

Pitkään kotiäitinä olleiden mahdollisuuksia elatusavun ja perhe-eläkkeen saamiseen eron jälkeen on parannettava.

Perintöverotusta on kevennettävä siten, että parannetaan lesken ja alaikäisten lasten asemaa.

Lesken ja alaikäisten lasten verovapaata osuutta perinnöstä on kasvatettava merkittävästi. Nykyisellään perintöverotus voi johtaa jopa siihen, että toisen vanhemman kuoltua koti joudutaan myymään perintöverojen maksamiseksi.

Perusteettomat palkkaerot on poistettava ja samapalkkaisuusohjelmaa on jatkettava.

Naisen palkka on keskimäärin 81 % miehen palkasta. Selvittämättömät tuloerot ovat noin 10 %. Taustalla on työmarkkinoiden kahdenlainen jakautuminen: ensinnäkin työmarkkinat ovat jakautuneet naisten töihin ja miesten töihin, ja miesten töistä maksetaan selvästi korkeampaa palkkaa. Toiseksi naiset eivät etene urallaan, vaikka ovat miehiä koulutetumpia.

Samapalkkaisuusohjelmaa on jatkettava, ohjelmaa on toteutettava konkreettisin toimin ja kaikkien ministeriöiden ja osapuolten sitoutuminen ohjelman toteuttamiseen on varmistettava. Työpaikkojen tasa-arvosuunnitelmia koskevien säännösten noudattamista on seurattava. Julkisen sektorin on näytettävä esimerkkiä tasa-arvosuunnittelussa.

Perusteettomat pätkätyöt on poistettava.

Pätkätyöt ovat erityisesti nuorten, koulutettujen naisten ongelma. Työlainsäädännön käytännön toimivuus on varmistettava. Julkisen sektorin on näytettävä mallia perusteettomien pätkätyöiden vakinaistamisessa.

Työnantajalle on korvattava kulut perehdyttämisyksiköistä hoitovapaalta palaavan työntekijän osalta.

Korvaamalla työnantajille hoitovapaalta palaavien työntekijöiden perehdyttämisyksiköiden kulut kohtuullistettaisiin pitkistä perhevapaista työnantajalle aiheutuvia kustannuksia. Samalla saadaan varmistettua työntekijän osaaminen pitkänkin poissaolon jälkeen.

Naisten osuutta päätöksenteossa on lisättävä. Yritysten hallitusten naisjäsenten määrää on lisättävä.

Naisten tasavertaisia mahdollisuuksia päästä yritysten hallitusten jäseniksi ja muihin johtaviin asemiin on parannettava. Valtion on jatkettava valtionyhtiöissä toteutettua naisten nimeämistä hallituspaikoille sekä edistettävä sitä, että kaikki listayhtiöt menettelevät vastaavasti.

Lukuisat selvitykset osoittavat, että sellaisten yritysten tuottavuus on keskimääräistä korkeampi, joissa on naisia ylimmissä johdossa.

Mikäli kehitystä ei tapahdu, on ryhdyttävä valmistelemaan kiintiösääntöjä pörssiyritysten hallituksiin.

Työeläkelaitosten hallitukseen on valittava lisää naisia.

Työeläkelaitosten hallituksissa on naisia hyvin vähän. Kuitenkin työeläkelaitokset hallinnoivat sekä naisten että

miesten työeläketurvaa.

NAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA

Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyä on tehostettava.

On perustettava erityinen väkivallan ehkäisyn moniammatillinen koordinaatiopiste, jossa on riittävästi naisiin kohdistuvan väkivallan erityisasiantuntemusta.

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämishojelman osalta on varattava riittävät resurssit sen toteuttamiseen eri tasoilla.

Kunnallisia erityispalveluja, kuten turvakoteja, on lisättävä. On taattava lisärahoitus järjestöjen tarjoamille erilaisille matalan kynnyksen palveluille, jotka toimivat myös väkivallan katkaisun ja ehkäisyn parissa. Valtion tulee korvamerkitä varoja näihin palveluihin, joihin se on sitoutunut useissa kansainvälisissä sopimuksissa.

Väkivallan uhreille on avattava 24 tuntia vuorokaudessa toiminnassa oleva auttava puhelin. Kunnille on taattava rahoitus ostaa järjestöjen tarjoamia matalan kynnyksen palveluja, kuten avopistepalveluita ja neuvontapisteitä.

Sosiaalihuoltolakiin on tehtävä lisäys kunnan lakisääteisestä velvollisuudesta järjestää palveluja lähisuhteissa ja perheissä tapahtuvan väkivallan osapuolille.

Rikoslakiin on lisättävä säännös pitkään jatkuneesta parisuhdeväkivallasta, nk. naisrauhalaki Ruotsin mallin mukaan.

Pitkään jatkuneessa lähisuhdeväkivallassa teot saattavat olla hyvinkin erilaisia. Väkivallan käyttö ja tekojen vakavuus voivat lisääntyä ajan mittaan. Yksittäiset teot eivät ehkä ole törkeitä ja sen vuoksi termi ”kokonaisuutena alistava” on otettava huomioon rikosnimikkeissä.

Väkivaltarikosten sovittelusta on luovuttava.

Kotona tapahtuva väkivalta on pitkän työn tuloksena saatu lähes kokonaisuudessaan rikoslainsäädännön alaiseksi. Tekijän on siten otettava vastuu tekemisistään. Sovittelua käytetään kuitenkin sangen yleisesti myös väkivaltatapauksissa. Väkivallan uhri ei ole tasa-arvoisessa neuvotteluasemassa, joten sovittelun edellytykset eivät täyty.

Lähestymiskiellon osalta tulee selvittää lapsen aseman turvaaminen.

Lähestymiskiellolaissa tulee ottaa selkeämmin kantaa lasten asemaan ja tapaamisoikeuteen. Kun kiello on määrätty, lapsen asemaa ei voida jättää avoimeksi.

Lainmuutoksella on suojattava lapsia väkivaltaisen vanhemman tapaamiselta. Valvottuja tapaamisia varten on järjestettävä lisää maksuttomia ja lapsen kannalta turvallisia ja miellyttäviä tapaamispaikkoja.

Seksuaalirikoslaki on uudistettava kokonaisuudessaan.

Seksuaalirikoslaki on uudistettava vastaamaan kansainvälisiä ihmisoikeusnormeja. Raiskausta ei tule määritellä fyysisen väkivallan kautta. Suostumuksen puute tekee teosta raiskauksen. Asianomistajarikoksia on tarkasteltava uudelleen seksuaalirikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Seksuaalinen häirintä on kriminalisoitava.

Seksuaalinen häirintä on kielletty työsuojelulaissa. Tasa-arvolaisissa häirintä on kiellettyä syrjintää. Myös työn ulkopuolella tapahtuva häirintä on saatava rikoslain piiriin.

Sukupuolielinten silpominen on kriminalisoitava.

Vaikka silpominen täyttääkin pahoinpitelyn tunnusmerkistön, erillinen silpomisen kieltävä lainsäädäntö antaisi selvemman viestin yhteiskunnalle. Menettelyohjeet valvonnasta on annettava eri viranomaisille ja terveydenhuollon työntekijöille.

Pakkoavioliitot on kriminalisoitava.

Suomessa on ollut viitteitä avioliittoon pakottamisesta, mutta viranomaisilla ei ole ollut keinoja puuttua asiaan puuttuvan lainsäädännön ja ohjeistuksen takia.

Kunniaväkivaltaan on puututtava tehokkaasti ja uhrien suojelun on oltava keskiössä.

Maahanmuuttajatyöille on kehitettävä erityispalveluja, kuten tyttöjen turvakoteja Ruotsin mallin mukaan. Tarvitaan myös ohjeistukset poliisille, sosiaali- ja terveystoimeen sekä kouluihin.

Vähemmistövaltuutetulle on taattava riittävät resurssit toteuttaa ihmiskaupan vastaista toimintasuunnitelmaa ja sen seuranta yhdessä kansalaisjärjestöjen kanssa.

Tehokas ihmiskaupan vastainen työ on mahdollista vain siten, että työhön varataan pysyvät resurssit. On tuettava erityisesti niitä kansalaisjärjestöjä, jotka tekevät työtä uhrien auttamiseksi ja kehittävät pitkäkestoisia irti prostituutiosta -ohjelmia.

Nais- ja lapsikaupan uhreille on perustettava salainen turvakoti, joka tarjoaa uhrien tarvitsemia palveluita.

Suomesta puuttuu salainen tai erityisturvallinen turvakoti ihmiskaupan ja seksuaalisen väkivallan uhreille. Turvakoti tarjoaisi kaikki asiakkaan tarvitsemat palvelut.

Prostituution asiakkuutta rajoittavia toimenpiteitä on jatkettava.

Yhteiskunnalle on annettava signaali siitä, että ihmistä ei voi ostaa niin kuin tuotetta. Kaikkinainen seksin ostaminen on kriminalisoitava.

KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

Suomen kehitysyhteistyössä on priorisoitava naisten oikeuksien ja tasa-arvon toteutumista.

Suomen kehitysapua on suunnattava erityisesti kehitysmaiden tyttöjen koulutukseen. Lukuisat selvitykset ja tutkimukset osoittavat kiistatta, että tehokkain tapa lisätä kehitysmaiden hyvinvointia on tyttöjen ja naisten koulutustason nostaminen.

YK:n 1325-päätöslauselmaan liittyviä toimintaohjelmia ja toimenpiteitä on koordinoitava kansainvälisesti.

EU:n laajentumiskriteereissä ihmisoikeuksilla ja sukupuolten välisellä tasa-arvolla on oltava suuri painoarvo.

EU:n on valvottava tehokkaasti, että jäsenvaltiot toteuttavat tasa-arvoperiaatteita myös liittymisensä jälkeen.

Nais- ja lapsikaupan vastaista kansainvälistä yhteistyötä on lisättävä.

Nais- ja lapsikaupan ehkäisyssä tarvitaan erityisesti yhteistyötä lähialueiden lähtömaiden kanssa. Myös turvallinen palauttaminen edellyttää tietoa palautusmaan olosuhteista ja palveluista.

NAISJÄRJESTÖJEN KESKUSLIITTO RY

Vuonna 1911 perustettu Naisjärjestöjen Keskusliitto on sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävien naisjärjestöjen kattojärjestö ja yhteistyöfoorumi. Keskusliitto yhdistää eri alojen toimijoita tavoitteelliseen työhön tasa-arvoisemman yhteiskunnan aikaansaamiseksi ja on kansainvälisesti aktiivinen toimija. Naisjärjestöjen Keskusliittoon kuuluu 62 jäsenjärjestöä, joissa on yhteensä yli 400 000 jäsentä.

Lisätietoja: pääsihteeri Leena Ruusuvaara 050-3507616